Kuntaliitto
Kommunförbundet

Lausunto

Dnro 748/03/2017

20.10.2017

Ympäristövaliokunnalle

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen O 49/2017 vp

Yleistä uudistuksesta

Uudistuksen tavoitteena on, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (vat) vastaisivat alueidenkäytön tulevaisuuden haasteisiin. Uudistetuilla tavoitteilla korvataan valtioneuvoston vuonna 2000 ja 2008 tekemät päätökset.

Kuntaliitto katsoo, että ympäristöministeriön ehdotuksessa valtioneuvoston päätökseksi on pääosin onnistuttu keskittymään valtakunnallisesti merkittäviin tulevaisuuden kysymyksiin. Tavoitteista on pääosin poistettu ns. hyvään suunnitteluun liittyvät tavoitteet sekä päällekkäisyydet eri lakien kanssa MRL mukaan lukien. Jaottelu yleis- ja erityistavoitteisiin on poistettu, mitä voidaan pitää erittäin perusteltuna.

Uudistuksessa on päädytty pääosin yleisluonteisiin tavoitteisiin, jotka antavat maakunnille ja erikokoisille kunnille mahdollisuuden aiempaa paremmin soveltaa tavoitteita joustavasti seudullisista ja paikallisista lähtökohdista. **Kuntaliitto toteaa, että lausuntokierroksen jälkeen tavoitteiden yleisluonteisuus on paikoin hämärtynyt sekä seudullinen ja paikallinen liikkumavara kaventunut.**

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otetaan ensi sijassa huomioon maakuntakaavoituksessa. Niillä on kuitenkin myös suoraa vaikutusta kuntakaavoitukseen, etenkin kun maakuntakaavoituksen on tarkoitus aluehallinnon uudistuksen yhteydessä muuttua entistä strategisemmaksi**. Kuntaliitto korostaa, että kutakin tavoitetta tulee tulkita paikallisista olosuhteista käsin kulloinenkin suunnittelutilanne huomioon ottaen.** Tavoitteisiin liittyviä taustaa ja tarvetta koskevia tekstejä ei tule käsittää tavoitteita avaaviksi lisävaatimuksiksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä tultaneen arvioimaan koko suunnittelujärjestelmä mukaan lukien valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Tällöin tulisi myös arvioida, missä määrin vat:t ovat jatkossa lainkaan tarpeen. Järjestelmän selkeyttämiseksi voisi olla perusteltua luopua vat:sta ja siirtää edelleen tarpeelliseksi katsottavat asiat itse lakiin.

Kaupunkiseudut

Kuntaliitto kiinnitti tavoitteiden luonnosta koskevassa lausunnossaan huomiota kaupunkiseutujen merkitykseen Suomen menestymisen kannalta ja esitti kaupunkiseutujen toimivan liikennejärjestelmän sekä joukkoliikenteeseen tukeutuvan ja eheytyvän yhdyskuntarakenteen edellytyksiä koskevan tavoitteen lisäämistä.

Lausuntokierroksen jälkeen ”Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen” -tavoiteryhmään on lisätty uudeksi tavoitteeksi: ”Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.” **Uudesta tavoitteesta puuttuu kuitenkin kytkentä liikennejärjestelmään ja joukkoliikenteeseen**. Termin ”vahvistetaan” merkitys jää myös epäselväksi. Sen sijaan tulisi puhua ”tukemisesta” tai ”edistämisestä”, mikä jättäisi enemmän tilaa seudullisille ja paikallisille ratkaisuille.

Kuntaliitto toteaa, että suuret kaupunkiseudut ovat jatkossakin keskeisiä toimijoita liikennejärjestelmäsuunnittelussa uusien maakuntien ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnittelun ohella. Toimivan liikennejärjestelmän ja joukkoliikenteen suunnittelu ja toteuttaminen

www.kuntaliitto.fi
www.kommunforbundet.fi

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

edellyttävät valtion, maakuntien ja kaupunkiseutujen yhteistyötä, mitä tulisi myös tavoitteiden taustaa ja tarvetta koskevissa teksteissä korostaa. Samoin tulisi tunnistaa eheän yhdyskuntarakenteen ja toimivan liikennejärjestelmän välinen yhteys.

Kuntaliitto esittää kaupunkiseutuja koskevan tavoitteen muotoilemista uudelleen:

> **Ensisijaisesti: ”Erityisesti kasvavien kaupunkiseutujen kehitystä tuetaan luomalla edellytykset toimivalle liikennejärjestelmälle sekä edistämällä joukkoliikenteeseen tukeutuvaa ja eheytyvää yhdyskuntarakennetta”.**
>
> tai
>
> **Toissijaisesti: ”Suurilla kaupunkiseuduilla tuetaan yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja luodaan edellytykset toimivalle, joukkoliikenteeseen perustuvalle liikennejärjestelmälle”.**

Virkistyskäyttö

Lausuntokierroksen jälkeen ”Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat” -tavoiteryhmän luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön kannalta arvokkaiden aluekokonaisuuksien säilyttämistä tavoite on jaettu kahdeksi erilliseksi tavoitteeksi. Samalla niiden sisältöä on laajennettu ja muotoiltu uudella tavalla.

Kuntaliitto pitää huonona luonnoksessa olleen tavoitteen **”Alueidenkäytöllä edistetään ... virkistyskäytön kannalta arvokkaiden aluekokonaisuuksien säilymistä”** muuttamista muotoon **”Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävyydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta”**.

Kuntaliitto huomauttaa, että virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys on yksi kaavoituksen sisältövaatimuksista eikä sen toistaminen sellaisenaan ole valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamista koskevien periaatteiden mukaista. Kuntaliitto toteaa myös, että muotoilu ”edistää” antaa mahdollisuuden monenlaisiin ratkaisuihin, kun taas muotoilu ”huolehditaan” vähentää mahdollisuutta tulkita tavoitetta paikallisista lähtökohdista käsin.

Käsite ”viheralueverkosto” on ongelmallinen. Se poikkeaa tavoitteiden tausta ja tarve -tekstistä, jossa puhutaan ”virkistysyhteyksien” jatkuvuudesta. Kuntaliiton mielestä ”aluekokonaisuus” -käsite pitää jo sisällään ajatuksen toisiinsa liittyvistä alueista ja niiden välisistä yhteyksistä.

Kuntaliitto esittää virkistyskäyttöä ja viheralueverkostoa koskevan tavoitteen muotoilemista lausunnolla ollutta muotoilua vastaavalla tavalla:

> **”Edistetään virkistyskäytön kannalta arvokkaiden aluekokonaisuuksien säilyttämistä.”**
>
> tai, jos virkistysyhteyksien jatkuvuutta halutaan erityisesti korostaa,
>
> **”Edistetään virkistyskäytön kannalta arvokkaiden alueiden säilyttämistä ja virkistysyhteyksien jatkuvuutta.”**

SUOMEN KUNTALIITTO

Anne Jarva
kehittämispäällikkö, maankäyttö ja kaavoitus
Suomen Kuntaliitto
anne.jarva@kuntaliitto.fi